

Kustannustoimittaminen ja editointi -kurssi

Referaatti

Karoliina Haverinen

Referaatti Richard Lanhamin artikkelista *Sentence Length, Rhythm, and Sound* teoksessa *Revising Prose*

Richard Lanham kehottaa kirjoittajia vaihtelemaan virkkeiden pituutta proosatekstissä. Yleensä käy luonnostaan niin, että monimutkaiset asiat esitetään pitkinä virkkeinä, kun taas painokkaat johtopäätökset toimivat paremmin lyhyinä virkkeinä. Tärkein virkkeitä koskeva sääntö on Lanhamin mukaan yksitoikkoisuuden välttäminen.

Proosan tyylin osa-alueina voidaan pitää esimerkiksi kielioppia, lauserakennetta, muotoa, rytmiä, painotusta, tasapainoa ja kielenkäyttötapaa. Kaikki niistä vaikuttavat toisiinsa: Jos muuttaa yhtä osa-aluetta, se vaikuttaa muihinkin. Lanhamin mukaan tekstin rytmi ja soinnillisuus ovat proosan kirjoittamisessa olennaisia, koska etenkin ne vaikuttavat lukijoihin. Rytmii on proosan tärkein elämänmerkki. Siihen liittyy oleellisesti soinnillisuus. Jos ei kykene kuulemaan sanojen sointia, ei myöskään pysty havaitsemaan tekstin rytmin ongelmia.

Lanham antaa esimerkkejä rytmin ja soinnillisuuden merkityksestä. Alkusoinnut ovat usein toimivia tehokeinoja. Ne saavat sanat sopimaan äänteellisesti yhteen, ja ne rytmittävät tekstiä. Alkusointuja (esim. *perils and pitfalls*) voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun halutaan korostaa tiettyjä kohtia, sillä alkusoinnut erottuvat muusta tekstistä. Erääksi rytmin ja soinnillisuuden ongelmaksi Lanham mainitsee äänteellisesti liian samankaltaiset ilmaukset, jotka pahimmassa tapauksessa saavat lukijan aivan kuin änkyttämään ja tekstin etenemään töksähdellen (esim. *in an inhibition*).

Lanhamin mukaan proosassa on ja tulee aina olemaan mukana puheen ulottuvuus. Siksi rytmi ja soinnillisuus ovat niin merkittäviä. Niiden ongelmat ovat yleensä ratkaistavissa yksinkertaistamalla, esimerkiksi poistamalla täyteilmauksia ja helpottamalla lauserakenteita, sekä käyttämällä eripituisia sanoja. Tekstin osa-alueet ovat yhteydessä toisiinsa. Kun löytää

ongelmien merkittävimmän syyn ja korjaa sen, muut tekstin ongelmat saattavat ratketa itsestään.

Usein tekstin rytmi kertoo, mitä kannattaa poistaa ja mitä lisätä. Esimerkiksi monen yksitavuisen sanan ketju lauseessa sekoittaa rytmin ja vie pois proosan tehokkuutta. Silloin kannattaa etsiä vaihtoehtoisia ilmauksia, jotta lauseesta tulisi selkeä ja ytimekäs. Lanhamin mukaan myös ilmaistaessa vertailua kannattaa virkkeeseen luoda rytmi ja painotus, joka korostaa vertailtavia kohtia, sekä käyttää vertailua osoittavia ilmauksia.

Lanham kehottaa puristamaan proosatekstistä pois kaiken ylimääräisen. Silloin tekstin luontainen ja puhdas rytmi pääsee esille. Lanhamin mukaan rytmisen proosan kirjoittaminen vertautuu siihen, että kirjoittaja kutsuisi lukijan laulamaan. Pidän vertausta melko osuvana, sillä tekstiä ja musiikkia yhdistävät nimenomaan rytmi ja sointi.